

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym
dr. Sebastiana Gałęckiego
w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia

Wymagania, jakie winna spełnić osoba ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego określa art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85). Mając na uwadze wnioszek dr. Sebastiana Gałęckiego o przeprowadzenie postępowania o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia, wymagania te należy rozumieć następująco: posiada 1. stopień doktora, 2. osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój filozofii, w tym co najmniej – jedną monografię naukową, wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a wymienionej Ustawy, oraz 3. wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Zadaniem recenzenta jest zatem danie odpowiedzi na pytanie, czy te warunki Habilitant spełnia.

1. Dane biograficzne

Dr Sebastian Gałęcki urodził się w 1982 r. Studia filozoficzne odbył w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie i ukończył je tytułem zawodowym magistra w 2006 r. Jego praca magisterska nosi tytuł *Alasdaira MacIntyre'a renesans etyki cnót*, a jej promotorem był ks. dr hab. T. Biesaga prof. PAT. Tamże odbył studia doktoranckie, uwieńczone w 2011 r. nadaniem mu przez radę Wydziału Filozoficznego (już) Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii na podstawie rozprawy zatytułowanej *Koncepcja sumienia w filozofii moralności Johna Henry'ego Newmana*. Promotorem był ks. dr hab. T. Biesaga prof. UPJPiI.

Przed i po doktoracie przebywał jako: *resident scholar* w National Institute for Newman Studies (Pittsburgh, PA, Stany Zjednoczone 2009), *visiting scholar* Nanovic Institute for European Studies na University of Notre Dame (Notre Dame, IN, Stany Zjednoczone 2014) oraz *resident scholar* w National Institute for Newman Studies na Duquesne University (Pittsburgh, PA, Stany Zjednoczone 2014).

Zawodowo związany jest przede wszystkim (od 2015 r.) z Wydziałem Humanistycznym (i jego poprzednikiem) Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, najpierw jako asystent, a obecnie adiunkt, a także – na podstawie umów o dzieło – z Wyższą Szkołą Europejską im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie, Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, Copernicus College oraz Akademią Ignatianum w Krakowie.

2. Osiągnięcia naukowe

2.1. Podstawowe osiągnięcie naukowe

Podstawowym osiągnięciem naukowym dr. Sebastiana Gałęckiego, przedstawionym do oceny, jest monografia *Etyka chrześcijańska dla postchrześcijańskiej epoki*, wydana przez TAIWPN

Universitas, Kraków 2020. Wydawnictwo to spełnia wymagania określone przez art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, oraz 3 wymienione wyżej Ustawy.

Monografia została rzeczowo i precyzyjnie przedstawiona przez Habilitanta w autoreferacie, dlatego skupię się tylko na istotnym dla recenzji zadaniu – odpowiedzi na pytanie, na ile stanowi ona wkład w rozwój filozofii na miarę i osobliwość tej dyscypliny. Dla filozofów jest bowiem oczywiste, że rozwój filozofii polega nie tyle na podejmowaniu całkowicie nowych zagadnień, co na proponowaniu zniuansowanych ujęć problemów odwiecznych, a jednak ciągle żywych i poniekąd świeżych, m.in. ze względu na zmienny kontekst, w jakim się pojawiają, a także mając na uwadze rozwój doktryn filozoficznych. Doskonale to widać w monografii *Etyka chrześcijańska dla postchrześcijańskiej epoki*, na co wskazuje już sam jej tytuł.

Błędem byłoby widzieć w recenzowanej monografii apologię chrześcijańskiej etyki w postchrześcijańskiej epoce, czyli „bronienia” jej, choć w literaturze apologetycznej można znaleźć podejścia, zbliżone do tego, czego przykładem jest dzieło Habilitanta. Godnej pochwały powściągliwości Habilitanta co do wskazania celów własnej pracy należałoby przypisać takie stwierdzenia, pojawiające się w monografii, że będzie się starał pokazać, jak „trzej reformatorzy”, którym to mianem obejmuje J.H. Newmana, A. MacIntyre’a oraz J. Finnisa, starali się „odpowiedzieć na współczesne problemy i dylematy etyczne, używając języka zrozumiałego dla dzisiejszego człowieka i zachowując jednocześnie swą tożsamość myślicieli chrześcijańskich” (*Etyka chrześcijańska...*, 115) czy że „celem niniejszej książki jest zaproponowanie systemu filozoficznego dotyczącego etyki chrześcijańskiej przedstawionej w sposób akceptowalny i zrozumiały dla ludzi żyjących w świecie postchrześcijańskim” (*Etyka chrześcijańska...*, 555). Przełożenie – jeśli tak można powiedzieć – klasycznej etyki chrześcijańskiej na język współczesny, choć samo w sobie cenne i niełatwe, trudno byłoby uznać za ważny wkład w rozwój filozofii. Habilitant w swej monografii dokonuje coś bardziej teoretycznie znaczącego.

Jest on świadom, że przywrócenie postchrześcijańskiemu światu etyki chrześcijańskiej nie dokona się przez polemikę, lecz poprzez „pokazanie pełni i kompletności chrześcijańskiej teorii moralności” (*Etyka chrześcijańska...*, 13). Sam tego nie czyni, ale czyni coś bardzo podstawowego i jak się wydaje istotnego dla współczesnej dyskusji na temat etyki chrześcijańskiej i etyki w ogóle, a co zatem idzie – i dyskusji na temat współczesnej moralności. Mianowicie proponuje koncepcję takiej etyki, opartej na chrześcijańskim fundamencie, a realizowanej w pewnym zakresie przez J.H. Newmana, A. MacIntyre’a oraz J. Finnisa, etyki „odpowiedniej” na współczesne, postchrześcijańskie czasy. Że jest to propozycja koncepcji etyki, świadczy deklaracja Habilitanta, iż nie rekonstruuje on, lecz konstruuje „nowy system uprawiania etyki o proveniencji chrześcijańskiej” (*Etyka chrześcijańska...*, 63) w epoce postchrześcijańskiej. Jeszcze bardziej świadczą o tym tytuły rozdziałów, będących rdzeniem rozprawy: *Kim jestem?*, *Skąd wiem, co jest dobre?*, *Jak mam postępować?*, wskazujące kolejno – na antropologiczny (metafizyczny), epistemologiczny i ściśle etyczny fundament wszelkiej koncepcji etyki. Odpowiedzi na te pytania wypełnione są treścią zaczerpniętą z myśli owych trzech reformatorów, szczegółowo oraz krytycznie wyłożoną przez Habilitanta.

Zaproponowanie przez Habilitanta określonej koncepcji etyki chrześcijańskiej uwidacznia się także w tym, że choć w swej pracy porównuje on stanowiska „trzech reformatorów”, to nie porównanie jest tego celem, lecz wydobycie z nich istotnych dla etyki chrześcijańskiej płaszczyzn i konstytutywnych momentów oraz wskazanie na dopełniającą komplementarność ich ujęć. Habilitant – jak to określił – nie rekonstruuje względnie całościowo etyk filozofów, wziętych przezeń pod uwagę, np. poświęcając każdej z nich osobny rozdział, jak to bywa w pracach porównawczych, lecz konsekwentnie nakreśla całościowy schemat etyki chrześcijańskiej, odpowiedniej – według niego – na czasy współczesne, i co ważne – odpowiedniej na te czasy nie poprzez aktualność szczegółowych problemów, lecz poprzez taką konstrukcję etyki, która pozwalałaby odkryć w niej racjonalną i przez to uniwersalną propozycję dla postchrześcijaństwa. Od strony formalnej uwidacznia się to w tym,

że odpowiadając na tytułowe pytania trzech głównych rozdziałów nie odwołuje się do interesujących go filozofów według określonego porządku, np. wynikającego z chronologii ich życia, lecz odpowiadając na pytania, wiodące dla poszczególnego rozdziału, nawarstwia treści według im właściwego porządku rzeczowego.

Na podstawowe dla etyki pytanie, *Kim jestem?* Habilitant odpowiada, poczynając od bliskiego współczesności ujęcia przez MacIntyre'a człowieka jako zwierzęcia opowiadającego historię, zanurzonego w społeczności, w lokalnej wspólnotce politycznej i w niej kształtującej swoją tożsamość. Odwróceniem tego porządku jest Newmanowski prymat jednostki nad wszelką wspólnotą, przez tę jednostkę kształtowaną. Poniekąd integruje te dwa spojrzenia na człowieka Finnis, jednocześnie dając pierwszeństwo etyce przed antropologią.

Na pytanie *Skąd wiem, co jest dobre?* Habilitant odpowiada, odwołując się najpierw do przedstawionego przez Newmana rozumowania eksplikatywnego, właściwego nauce, i implikatywnego, intuicyjnego, właściwego moralności i etyce. Kolejnym krokiem jest rozumność praktyczna Finnisa, wypływająca z samooczywistych pierwszych zasad, niewymagających żadnego uzasadnienia. Dopełnieniem tych ujęć jest do pewnego stopnia wskazanie przez MacIntyre'a na racjonalność konkurujących ze sobą tradycji, warunkujących odkrycie i ujęcie pierwszych zasad.

I ostatnie pytanie *Jak mam postępować?*, zamykające konstrukcję każdej etyki, w tym etyki chrześcijańskiej, prowadzi Habilitanta od obiektywizującej koncepcji prawa naturalnego Finnisa, poprzez – w tym aspekcie przejściową – koncepcję cnót MacIntyre'a, po podmiotowość sumienia według Newmana.

Uważam, że te trzy centralne rozdziały monografii są poznawczo najbardziej interesujące, przede wszystkim przez zaproponowanie względnie spójnej i treściowo pełnej koncepcji etyki o chrześcijańskiej proveniencji, a jednak uniwersalnej i pozakonfesyjnej, bo takie jest chrześcijaństwo w swej najgłębszej istocie, skierowane do wszystkich ludzi i pokoleń, nie dlatego, że jest chrześcijańskie, lecz że niesie prawdę (czego tutaj ani nie będę rozwijał, ani uzasadniał). Już to samo świadczy, że monografia ta jest znacznym wkładem Habilitanta w rozwój filozofii, wspartym szczególnie, źródłowo uzasadnionym i krytycznym odniesieniem się do prac wszystkich trzech „reformatorów”, opracowań i literatury uzupełniającej. Dla pełni należy zaakcentować znaczenie pierwszego rozdziału, w którym Habilitant wydobywa istotne determinanty etyki chrześcijańskiej i postchrześcijaństwa oraz usprawiedliwia wybór Newmana, A. MacIntyre'a oraz J. Finnisa jako tych filozofów, których etyczne dokonania są inspirujące i użyteczne w konstruowaniu etyki chrześcijańskiej na postchrześcijańskie czasy. Rozdział piąty, ostatni i podsumowujący, eksplikuje zasadniczą myśl, jaka Habilitantowi przyświeca w tej monografii, a mianowicie, że trzy tradycje etyki chrześcijańskiej, a mianowicie: prawa naturalnego, cnót i sumienia można zasadnie uzgodnić, a razem pozwalają one dać możliwie pełen spójny wykład etyki chrześcijańskiej, który przez uwzględnienia aspektowności ujęć antropologicznych, epistemologicznych i etycznych jest zdatny zagościć w postchrześcijańskiej względności, przejawiającej się w mutacjach chrześcijaństwa, wykorzenieniu, płynności, obojętności i świeckości (pięciu cechach postchrześcijaństwa, wyróżnionych przez Habilitanta).

2.2. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Oprócz omówionej wyżej monografii oraz monografii *Spór o sumienie*, będącej poprawioną wersją doktoratu, Habilitant przedstawił do oceny opublikowanych po doktoracie 16 rozdziałów w monografiach naukowych oraz 20 artykułów, w większości w czasopismach, znajdujących się na liście ministerialnej. Są to dość obszerne teksty, które Habilitant grupuje w cztery obszary badawcze: metaetyki i etyki, bioetyki, filozofii społecznej oraz historii idei. Są one tematycznie ze sobą powiązane, co świadczy o przemyślanym i konsekwentnie realizowanym przez Habilitanta projekcie badawczym. Pole tematyczne tych badań wyznaczają przede wszystkim prace wspomnianych

już „trzech reformatorów” J.H. Newmana, A. MacIntyre’a oraz J. Finnisa oraz zagadnienia synejdeziejologii, cnót, prawa naturalnego, szczegółowe zagadnienia bioetyczne (przymus szczepień, klauzula sumienia, etyka seksualna, transplantologia i śmierć mózgową) i społeczne (spór między komunitarianami a liberałami, jednostka a wspólnota, mesjanizm współczesny) oraz historia wybranych idei. Co ważne – podejmując poszczególne zagadnienia, Habilitant buduje własne stanowisko co do szczegółowych rozwiązań oraz własny styl filozofowania.

Dorobek naukowy Habilitanta uznaję za znaczący i rzetelny badawczo. Jest on też dostrzeżony w środowisku filozoficznym, o czym świadczą cytowania (11 cytowania wg Google Scholar i 98 cytowań wg Academia.edu) oraz H-index = 1. O obecności Habilitanta w środowisku filozoficznym świadczy też jego aktywność konferencyjna (45 wystąpień na konferencjach).

Należałoby życzyć Habilitantowi, by udało mu się ze swoimi dokonaniem wejść w obieg międzynarodowy.

3. Aktywność naukowa

W swym autoreferacie Habilitant wykazuje przekonująco, że jego aktywność naukowa realizowana jest w wielu ośrodkach naukowych, polskich i zagranicznych, co znajduje także swoje potwierdzenie w publikacjach (afiliowanych także do innych ośrodków, poza uczelnią zatrudniającą Habilitanta), wystąpieniach konferencyjnych, a przede wszystkim w udziale w projektach badawczych.

Z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie (UPJP2) Habilitant jest związany poprzez studia oraz realizację doktoratu. Na tejże uczelni uzyskał grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na wydanie swojej rozprawy doktorskiej. Współpraca z UPJP2 odbywa się w ramach Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki oraz Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych

Z Akademią Ignatianum w Krakowie (AIK) łączy go uczestnictwo w projektach badawczych, których rezultatem są monografie, przygotowane przez Centrum Etyki Chrześcijańskiej im. Tadeusza Ślipko SJ.

Istotne dla badań, prowadzonych przez Habilitanta, były jego pobyty w dwóch ośrodkach amerykańskich: w National Institute for Newman Studies w Pittsburghu oraz w Nanovic Institute for European Studies, który jest częścią Notre Dame University.

Pierwszy pobyt w National Institute for Newman Studies w Pittsburghu pozwolił Habilitantowi zrealizować projekt *The Moral Conscience in the Ethics of J.H. Newman*, czego owocem jest m.in. dysertacja doktorska. Pomocna była tu możliwość korzystania z biblioteki, reprezentatywnej dla dzieła Newmana, oraz konsultacji z wybitnymi specjalistami, zajmującymi się jego myślą. Owocem drugiego pobytu była realizacja projektu badawczego *J.H. Newman on Virtues*. Habilitant wygłosił też cykl wykładów dla McAnulty College and Graduate School of Liberal Arts, zatytułowany *Fundamentals of Christian Ethics* oraz wszedł do rady wydawniczej (Editorial Board) wydawanego przez instytut „Newman Studies Journal” i jest głównym recenzentem nadsyłanych artykułów z zakresu filozofii.

Podczas pobytu w Nanovic Institute for European Studies Habilitant zrealizował projekt *The Renewed Holistic Ethics based on MacIntyre’s Theory of Virtues, Finnis’ Natural Law, and Newman’s Philosophy of Conscience as a Proposition for the Contemporary European Moral Debates*, konsultując go z profesorami uniwersytetu, A. MacIntyrem oraz J. Finnisem. Realizacja tego projektu umożliwiła przygotowanie rozprawy habilitacyjnej oraz wystąpień na konferencjach międzynarodowych, organizowanych przez The International Society for MacIntyrean Enquiry. Drugim projektem, realizowanym na Notre Dame University było studium idei postchrześcijaństwa, a trzecim – zapoznanie się z ideą „wielkich ksiąg”, który to projekt Habilitant zamierza rozwijać.

4. Aktywność dydaktyczna i organizacyjna

Jest promotorem pomocniczym w dwóch przewodach doktorskich: mgr. Rafała Blechacza w Instytucie Filozofii UMK oraz mgr. Bartosza Fingasa w Instytucie Filozofii UW, promotorem czterech prac licencjackich z filozofii na Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie oraz recenzentem kolejnych czterech. Współpracował przy realizacji 26 prac magisterskich i licencjackich napisanych na seminarium z etyki na PAT oraz WSF-P „Ignatianum”.

Pośród zajęć dydaktycznych Habilitanta są wykłady ogólnouniwersyteckie, prowadzone na UJD, na temat: *Idea uniwersytetu* (2017), *Bioetyka* (2018), *Konstytucja RP oczami filozofa* (2019) oraz *Czy można udowodnić istnienie Boga?* (2020), wykłady dla Copernicus College, siedmioletni cykl wykładów *Nauka i religia w starożytności i średniowieczu*, powstały w ramach grantu „Science for Ministry in Poland” przyznanego przez Fundację Johna Templetona, wykłady po angielsku dla McNulty College and Graduate School of Liberal Arts na Duquesne University (*Fundamentals of Christian Ethics*) oraz dla Szkoły Doktorskiej UJD (*Ethics for Research Workers and the Scholar's Social Role*). Oprócz zajęć na swojej uczelni, prowadzi też zajęcia na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II, Akademii Ignatianum, w Wyższej Szkole Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera oraz Wyższym Seminarium Duchownym Franciszkanów.

W latach 2017-2018 był sekretarzem grantu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach konkursu nr 3/EFI/POWER/3.1/2016, WND-POWR.03.01.00-00-EF35/16 (projekt *Rozwój Kompetencji Filozoficznych*). Od 2019 r. jest członkiem Rady Dyscypliny Filozofia na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie (wcześniej – Rady Wydziału oraz Rady Instytutu). Od 2019 r. jest Brokerem Innowacji Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji w Obszarze Nauki i Sztuki UJD w ramach projektu Inkubator Innowacyjności 2.0, realizowanego we współpracy z Politechniką Łódzką ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój i współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (MNISW/2019/157/DIR). Od r. 2019 pełni funkcję Rzecznika Nauki Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Od r. 2016 jest przewodniczącym Wydziałowej Komisji Wyborczej oraz członkiem Uczelnianej Komisji Wyborczej UJD.

Habilitant jest także zaangażowany w popularyzację filozofii oraz prace organizacji i instytucji akademickich i pozaakademickich, jak Fundacja Bioetyczna, Koło Naukowe Studentów Biotechnologii UJ „Mygen”, Instytut Tertio Millenio, Klub Jagielloński, Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytet Trzeciego Wieku Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza oraz Politechniki Częstochowskiej, Muzeum Częstochowskie, Filharmonia Częstochowska. Jest współinicjatorem Dnia Otwartego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Był członkiem redakcji czasopisma *Pressje*, komentatorem radiowym z zakresu etyki, bioetyki i polityki.

5. Konkluzja

Przedstawione przez Habilitanta podstawowe osiągnięcia naukowe oraz pozostałe jego publikacje i aktywność naukowa pozwala jednoznacznie stwierdzić, że spełnia on wymagania określone w Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Dlatego wnoszę o nadanie dr. Sebastianowi Gałęckiemu stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia.

Warszawa, 26 kwietnia 2021 r.

